

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компоненту

Преформовані фізичні чинники

підготовки бакалавра (на базі повної загальної середньої освіти)

спеціальності 227 Терапія та реабілітація

освітньо-професійної програми Фізична терапія, ерготерапія

Силабус освітнього компонента «Преформовані фізичні чинники» «Бакалавра», галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 227 Терапія та реабілітація, за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія, ерготерапія»

Розробники: Андрійчук О.Я., завідувач кафедри – професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор;

Порчук Г. В., лікар фізичної та реабілітаційної медицини, завідувачка фізіотерапевтичним відділенням КП «Волинська обласна клінічна лікарня» Волинської обласної ради

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Андрійчук О. Я.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

протокол № 2 від 18 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри:

Андрійчук О. Я.

Силабус освітнього компонента перезатверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри:

Андрійчук О. Я.

І. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: 22-Охорона здоров'я Спеціальність: 227- Терапія та реабілітація Освітньо-професійна програма: Фізична терапія, ерготерапія Освітній рівень: Бакалавр	Нормативний
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>5</u>
		Лекцій – 20 год.
		Лабораторні заняття – 22 год.
ІНДЗ: <u>є</u>	Самостійна робота - <u>42</u> год.	
	Консультації <u>6</u> год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання - українська		

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Лекції

ППП - Андрійчук Ольга Ярославівна
 Науковий ступінь - доктор наук з фізичного виховання та спорту,
 Вчене звання - професор
 Посада – завідувач кафедри – професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії
 Контактна інформація - *електронна адреса* – andrijchuk.olga@vnu.edu.ua
 Дні занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:
<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Лабораторні заняття

ППП – Порчук Галина Володимирівна
 Посада – старший викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії, лікар фізичної та реабілітаційної медицини, завідувачка фізіотерапевтичним відділенням КП «Волинська обласна клінічна лікарня» Волинської обласної ради
 Дні занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:
<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

II. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація. Освітній компонент «Преформовані фізичні чинники» є нормативним (обов'язковим) курсом для здобувачів освіти за спеціальністю «Терапія та реабілітація» освітнього ступеня «бакалавр».

Освітній компонент «Преформовані фізичні чинники» розглядає сутність фізіологічної та лікувальної дії фізичних чинників на здоровий і хворий організм та способи їх застосування в комплексній програмі фізичної терапії на основі доказової медицини.

Застосування преформованих фізичних чинників потребує від фахівців з реабілітації спеціальних знань, правил охорони праці, техніки безпеки під час проведення фізіотерапевтичних втручань.

Оскільки предметом вивчення фізіотерапії є використання фізичних чинників при різних захворюваннях, бакалаври як кваліфіковані фахівці повинні добре знати основні клінічні та фундаментальні освітні компоненти (анатомію, фізіологію тощо), основні дисципліни середньої освіти (фізику, хімію, біологію).

Численні й різноманітні преформовані фізичні чинники об'єднано в групу за характерними видами і формами енергії, розглядаються питання щодо показів та протипоказів до їх застосування.

Основою формування знань, умінь і навичок в освітньому компоненті «Преформовані фізичні чинники» є лекції, практичні (лабораторні) заняття, індивідуальні консультації, а також самостійна робота.

2. Пререквізити: основи медичних знань та медична термінологія, основи анатомії людини (за професійним спрямуванням), основи фізіології людини (за професійним спрямуванням), вступ до спеціальності.

Постреквізити: фізична терапія, ерготерапія при різних ушкодженнях та захворюваннях (при порушенні діяльності опорно-рухового апарату, при неврологічних дисфункціях), виробничі/клінічні практики.

3. Мета і завдання освітнього компонента:

Мета - формування загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до застосування преформованих фізичних чинників у сфері фізичної терапії та ерготерапії на засадах доказової медицини.

Завдання:

- вивчення особливостей фізіологічної та лікувальної дії фізичних чинників на організм;
- поглиблення знань про проведення реабілітаційних заходів у пацієнтів з різною патологією;

- набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо особливостей проведення фізіотерапевтичних процедур, дотримуючись відповідних умов експлуатації та техніки безпеки.

4. Результати навчання (компетентності)

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

ЗК 9. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ФК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з застосуваннями преформованих фізичних чинників у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

ФК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

ПРН 1. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПРН 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПРН 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПРН 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній

діяльності.

ПРН 13 Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, якіб забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПРН 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій та за потреби, модифіковувати поточну діяльність.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

5. Структура освітнього компонента

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек .	Лабор .	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Тема 1-2. Основи та принципи застосування преформованих фізичних чинників в практичній медицині Лікування постійним та імпульсним електричним струмом	15	4	4	6	1	Т, УО, ВПЗ, РМГ/5
	15	4	4	6	1	Т, УО, ВПЗ, РМГ/5
Тема 3-4. Лікування електричним, електромагнітним полем та електромагнітними коливаннями.	15	4	4	6	1	Т, УО, ВПЗ, РМГ/5
Тема 5. Світлолікування. Теплолікування	15	4	4	6	1	Т, УО, ВПЗ, РМГ/5
Тема 6. Бальнеотерапія та гідротерапія	15	4	4	6	1	Т, УО, ВПЗ, РМГ/5
ІНДЗ	12			12		5

Підсумкове заняття. Засвоєння практичних навичків	3		2		1	ПКР/ 5
Всього годин	90	20	22	42	6	5/200

*Форма контролю: Т – тести, УО – усне опитування, ВПЗ – виконання практичного завдання, РМГ – робота в малих групах, ІНДЗ – індивідуальне науково-дослідне завдання, ПКР – підсумкова контрольна робота

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів освіти – основний вид засвоєння навчального матеріалу. Під час самостійної роботи здобувач освіти опрацьовує теоретичний матеріал, виконує індивідуальні завдання, тощо. Самостійна робота здобувачів освіти оцінюється під час поточного контролю та підсумковому контролі.

1. Електростимуляція м'язів — види, техніка та методики, показання, протипоказання.

2. Магнітотерапія — постійне та змінне магнітне поле: методика процедур, показання, протипоказання.

3. Лікування ультразвуком — механізм дії, дозування, техніка, методика процедур, показання, протипоказання.

4. Аерозольотерапія — аерозолі та електроаерозолі, аеройонотерапія.

5. Лазеротерапія — застосування лазерного випромінювання при різних захворюваннях, техніка безпеки.

6. Пневмопресотерапія, пневмомасаж, Баротерапія гіпербарична і гіпобарична

7. Комібіноване застосування преформованих фізичних чинників

8. Сумісні та несумісні фізіотерапевтичні процедури

9. Електротравма. Невідкладна допомога

10. Фізіопрофілактика, її види, значення для загартовування та оздоровлення населення.

11. Санаторно-курортне лікування, курорти України.

12. Кліматотерапія — види, діючі чинники.

Індивідуальна робота здобувачів освіти включає виконання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ). Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лабораторних занять, консультацій, самостійної роботи, використовуючи сучасні навчальні, науково-методичні напрацювання. Форми виконання: доповідь, реферат, створення презентацій, складання блок-схем, аналітична записка, аналітичне есе.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика науково-педагогічного працівника щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті, виконання ІНДЗ. Середовище під час занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти повинні бути одягненими в білі медичні халати.

До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note), зареєструватись на платформі дистанційного навчання ВНУ імені Лесі Українки <https://moodle.vnu.edu.ua/login/index.php> для проходження тестування та роботу з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до [Положення](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4- бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами.

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному практичному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»).

– 5 («відмінно») – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 («добре») – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 («задовільно») – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 («незадовільно») – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не

знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

ІНДЗ оцінюється максимальною кількістю балів - 5.

5 балів отримує здобувач освіти, який розкрив тему роботи, яка має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита за всіма пунктами плану використовував основну і додаткову літературу. Матеріал подано логічно. Обсяг відповідає нормі (15 – 20 слайдів). Під час презентації здобувач вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми. Матеріал подано логічно і своєчасно.

4 бали виставляється здобувачу, який тему роботи розкрив фрагментарно, не повністю (висвітлено не всі пункти плану, матеріал подано стисло). Використано недостатню кількість літературних джерел. Матеріал побудовано не логічно.

3 бали отримує здобувачу, який розкрив незначну частину матеріалу (декілька пунктів плану), використав недостатню кількість літературних джерел. Відсутня логіка подачі матеріалу, а також порушена цілісність системи знань.

2 бали – здобувачу роботу написав формально, стисло, не своєчасно.

0 – здобувачу роботу не підготував.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування освітнього компонента становить 120 балів. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення освітнього компонента впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного, округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною для освітнього компонента.

Політика щодо академічної доброчесності. При недотриманні здобувачем освіти [Кодексу академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки](#), який встановлює загальні засади, цінності, принципи, настанови та правила етичної поведінки осіб, які навчаються в Університеті, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, а також забезпечує дотримання принципу нетерпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, оцінювання роботи не буде відбуватись (!).

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Політика щодо дедлайнів та перескладання: відвідування занять є обов'язковим компонентом процесу здобування освіти. Здобувачі не повинні спізнюватися на заняття. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн форматі за погодженням із керівництвом Університету. У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання згідно з [Положенням](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є залік.

Підсумковий контроль здійснюється відповідно до [Положення](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Оцінювання знань здобувачів здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом.

Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом. Мінімальна позитивна кількість балів – 120. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 120 балів, він складає

залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 200 балів.

Повторне складання екзаменів, заліків допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка		Оцінка за шкалою ECTS	
			оцінка	пояснення
170–200	Відмінно	Зараховано	A	відмінне виконання
150–169	Дуже добре		B	вище середнього рівня
140–149	Добре		C	загалом хороша робота
130–139	Задовільно		D	непогано
120–129	Достатньо		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–119	Незадовільно (незараховано)		Fx	необхідне перескладання

Перелік питань до заліку

1. Мета, предмет і завдання фізіотерапії. Сучасний етап розвитку фізіотерапії.
2. Загальна характеристика преформованих фізичних чинників, їх класифікація. Механізми лікувальної дії фізичних чинників.
3. Принципи фізіотерапії, рефлекторний механізм дії фізичних факторів.
4. Механізми лікувальної дії преформованих фізичних чинників, методи дозування та реакції на процедури, покази та протипокази допризначення.
5. Специфічна і неспецифічна дія преформованих фізичних чинників.
6. Організаційні основи використання преформованих фізичних чинників, складові елементи процедур, алгоритм проведення процедур, техніка безпеки.
7. Види струмів, які застосовуються для електролікування.
8. Вид струму, що їх використовують для електрофорезу й гальванізації.
9. Апарати для гальванізації, вимоги до гідрофільних прокладок і електродів для гальванізації.
10. Методики проведення гальванізації та електрофорезу.
11. Ускладнення, що виникають під час гальванізації та електрофорезу, причини ускладнень, допомога.
12. Показання і протипоказання до гальванізації і електрофорезу.
13. Методика проведення електросну. Фізіологічна дія його на

- організм. Показання і протипоказання до електросну.
14. Електродіагностика та електростимуляція. Апарати для електростимуляції. Методика проведення електростимуляції, показання, протипоказання.
 15. Діадинамічні струми, характеристика струмів та їх модуляцій. Показання і протипоказання до проведення ДД-терапії.
 16. Апарати для ампліпульстерапії. Методика проведення ампліпульстерапії, дозування.
 17. Механізм дії струмів д'Арсонваля. Апарати для дарсонвалізації, особливості будови електродів для дарсонвалізації. Методика проведення,
 18. Показання і протипоказання до проведення дарсонвалізації.
 19. Магнітотерапія. Механізм терапевтичної дії, покази і протипокази. Принципи дозування, апаратура, техніка проведення процедур. Техніка безпеки
 20. Фізіологічна і лікувальна дія УВЧ-терапії. Особливості проведення УВЧ- терапії. Показання і протипоказання до проведення УВЧ.
 21. Методики проведення мікрохвильової терапії, дозування. Показання і протипоказання до мікрохвильової терапії.
 22. Фізична характеристика ультразвуку, механізм терапевтичної дії. Методики проведення ультразвукової терапії, дозування. Показання і протипоказання для проведення ультразвукової терапії.
 23. Пневмопресотерапія, пневмомасаж, Баротерапія гіпербарична і гіпобарична терапія
 24. Інгаляційна терапія. Аерозольтерапія, лікарські суміші, що застосовуються для інгаляцій.
 25. Світлолікування. Фізична характеристика факторів впливу. Механізм дії, покази і протипоказання. Принципи дозування, апаратура, техніка проведення процедур.
 26. Водолікування. Фізична характеристика факторів впливу. Механізм дії, покази і протипоказання до використання ванн, душів.
 27. Пелоїдотерапія. Фізична характеристика факторів впливу. Механізм дії, покази і протипоказання, техніка проведення процедур.
 28. Механізм дії парафіно- та озокеритолікування. Методики проведення процедур
 29. Комбіноване застосування преформованих фізичних чинників
 30. Електротравма. Невідкладна допомога
 31. Кліматотерапія — види, діючі чинники.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андрійчук О. Я. Преформовані фізичні чинники у фізичній терапії та ерготерапії: навчально-методичний посібник. Луцьк, 2022. 160 с.
2. Преформовані фізичні чинники : методичні вказівки до практичних занять для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / уклад.: М. І. Майструк., О. Я. Андрійчук; А. А. Ребрина. Хмельницький: ХНУ. 2020. 76 с.
3. Фізіотерапія: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів / В.Д. Сиволап, В.Х. Каленський. З.: ЗДМУ, 2014. 196 с.
4. Яковенко Н.П., Самойленко В.Б. Фізіотерапія: підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2011. 256 с.

Додаткова:

1. Андрійчук О. Я. Вивчення преформованих фізичних чинників у системі підготовки фізичних терапевтів. *Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії*: матеріали I Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю / під заг. ред. О.А. Шинкарук. К.: НУФВСУ, 2018. С.74- 75.
2. Андрійчук О. Я. Преформовані фізичні чинники в практичній діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта. *Медико-біологічні проблеми фізичного виховання різних груп населення, ерготерапії, інклюзивної та спеціальної освіти* : матеріали IV наук.-практ. конф. / ред. В. В. Чижик. – Луцьк: ЛІРоЛ 2019. С. 12-13.
3. Бісмак О.В. Основи фізичної реабілітації: навч. посіб. / О.В. Бісмак, Н.Г. Мельнік. Х.: Вид-во Бровін О.В., 2010. 120 с.
4. Бовсуновська Ю. Р. Перспективи використання лазерного випромінювання у медицині [Електронний ресурс]. *Інноваційні пріоритети розвитку наукових знань* : матеріали наук.-практ. конф. Херсон, 2019. С. 81–83. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/34march2019/34march2019.pdf#page=104>
5. Васильєва-Лінецька Л. Я. Роль і місце класичної фізіотерапії в національній фізичній і реабілітаційній медицині: Реалізація принципів доказової фізіотерапії на прикладі світлолікування [Електронний ресурс]. *Укр. журн. фіз. і реабілітац. медицини*. 2017. № 1. С. 32–38. Режим доступу: <http://www.uaomt.com/files/jorn1.pdf#page=31>
6. Види та методи зовнішньої гідротерапії [Електронний ресурс] / Ю. М. Панишко, В. І. Ковцун, Р. С. Козій, В. В. Тарасов. *Здоровий спосіб життя* : зб. наук. ст. Львів, 2007. Вип. 23. С. 35–40. Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/20574>
7. Владжиженко А. І. Магнітотерапія: здобутки та перспективи [Електронний ресурс]. *Інноваційні пріоритети розвитку наукових знань*: матеріали наук.-практ. конф. Херсон, 2019. С. 88–90. Режим доступу:

<http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/34march2019/34march2019.pdf#page=104>

8. Глазунов В. Електротерапія в реабілітації осіб з посттравматичними невропатіями периферичних нервів [Електронний ресурс]. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука. 2014»* : у 7 т. / Запорізький нац. ун-т. – Запоріжжя, 2014. Т. 2. С. 206–207. Режим доступу: http://sites.znu.edu.ua/stud-sci-soc/Aspirant/STUDENT/tom_2.pdf#page=225

9. Гоженко О. А. Клініко-патогенетичне обґрунтування диференційованого застосування фізичних чинників в санаторно-курортному лікуванні хворих на гіпертонічну хворобу II стадії з супутньою патологією : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : 14.01.33 / Гоженко О. А. ; Н.-д. ін-т фіз. методів лікування і мед. кліматології ім. І. М. Сеченова, Крим. держ. мед. ун-т ім. С. І. Георгієвського. – Ялта ; Сімферополь, 2013. 40 с.

10. Гуменюк І. П. Принципи профілактичного та лікувального застосування преформованих фізичних факторів при артеріальній гіпертензії [Електронний ресурс]. *Український терапевтичний журнал*. 2015. № 4. С. 94–100 Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UTJ_2015_4_13

11. До питання про історію розвитку гідротерапії [Електронний ресурс] / Ю. М. Панишко, В. І. Ковцун, Р. С. Козій, В. В. Тарасов. *Здоровий спосіб життя* : зб. наук. ст. Львів, 2007. Вип. 22. С. 37–40. Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/20533>

12. Ефективність різних видів електролікування в комплексній терапії болю в нижній частині спини, пов'язаного із остеохондрозом [Електронний ресурс] / О. С. Зубрицький, О. А. Морозенко, І. І. Літовченко, С. Д. Третьак. *Сучасні аспекти військової медицини* : зб. наук. пр. / Голов. військ. клін. госпіталь. Київ, 2010. Вип. 17. С. 306–312. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Savm_2010_17_54

13. Жигалкевич Д. В. Сучасні методи фізіотерапевтичного лікування [Електронний ресурс]. *Інноваційні пріоритети розвитку наукових знань* : матеріали наук.-практ. Конф. Херсон, 2019. С. 91–94. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/34march2019/34march2019.pdf#page=104>

14. Кишко Т. В. Фізичні чинники у медичній реабілітації [Електронний ресурс]. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Медицина. Ужгород, 2013. Вип. 3. С. 228–230. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UNUMED_2013_3_50

15. Кравченко В. Г. Перспективизастосування лазерних технологій в медицині [Електронний ресурс]. *Інноваційні пріоритети розвитку наукових знань* : матеріали наук.-практ. конф. Херсон, 2019. С. 95–97. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/34march2019/34march2019.pdf#page=104>

16. Майстренко І. О. Фізичні фактори у відновлювальному лікуванні хворих з мультифокальним атеросклерозом : автореф. дис. ... канд. мед.

наук : 14.01.33 / Майстренко І. О. ; Харків. мед. акад. післядиплом. освіти. Харків, 2019. 24 с.

17. Мухін В. М. Фізична реабілітація. 3-тє вид. К.: Олімп. л-ра, 2009. 448 с.

18. Нємцева М. О. Перспективи використання фізіотерапевтичних методів у реабілітаційній медицині [Електронний ресурс]. *Інноваційні пріоритети розвитку наукових знань* : матеріали наук.-практ. конф. Херсон, 2019. С. 104–107. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/34march2019/34march2019.pdf#page=104>

19. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії. Вакуленко Л. О., Клапчук В. В., Вакуленко Д. В., Кутакова О. В.. Вінниця, Укрмедкнига, 2020. 372 с.

20. Основи санаторно-курортної справи : навч.-метод. посіб. / В. М. Клапчук. Івано-Франківськ, 2012. Режим доступу: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/3449>

21. Пешкова О. В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів : навчальний посібник. Харків : СПДФО, 2011. 312 с.

22. Ультразвукові фізіотерапевтичні апарати та пристрої [Електронний ресурс] : монографія / М. Ф. Терещенко, Г. С. Тимчик, М. В. Чухраєв, А. Ю. Кравченко ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 4,18 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 180 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25501>

23. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В. М. Сокрута. Краматорськ: Каштан, 2019. 480с.

24. Явтушенко, П. В., Горошко, В. І. Комплексна дія преформованих фізичних чинників при плечовому плекситі. *Rehabilitation and Recreation*, 2023. №14. С. 144–150

25. Andrijchuk O, Graidan N, Ulianytska N, Usova O, Andriichuk B. Priority of motives for physical therapy among participants of military operations in Eastern Ukraine. *Physiotherapy Quarterly*. 2021. 29(4). P.14-17. doi:10.5114/pq.2021.105747. <https://www.termedia.pl/Priority-of-motives-for-physical-therapy-among-participants-of-military-operations-in-Eastern-Ukraine,128,43946,1,1.html> (Scopus).

Більше корисної літератури можна знайти в [репозитарії](http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=799) (посилання: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=799>)